

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในมาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าว นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติและภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครูอาจารย์และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่เริ่มไปการศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนหน้าใหม่ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543, บทนำ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง โดยในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ซึ่งหมายถึง ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543, หน้า 63)

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิด และวิธีการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพ และเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 15) ครูถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะนำนโยบายการเปลี่ยนแปลง ไปปฏิบัติให้เกิดผล หากครูไม่ให้การยอมรับและให้ความร่วมมือแล้ว การเปลี่ยนแปลง ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ (อภิญา ซอหะซัน, 2537, หน้า 3) และจากผลการวิจัยของ วีระชัย ปุณณโชติ (2532, บทนำ) พบว่า คนส่วนใหญ่เห็นว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยวิธีการต่าง ๆ รู้จักนำแนวคิด และวิธีการใหม่ ๆ มาปรับปรุงการทำงาน และเพิ่มความสามารถในการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น วิธีการหนึ่งที่สามารถจะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี คือ การนำเทคโนโลยี และแนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา เข้ามาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ เปริอง กุมุท (อ้างถึงใน บุญเกื้อ ควรทวนฯ, 2542, หน้า 254) ที่กล่าวว่า “ วงการศึกษาไทยได้ เคลื่อนไหว และพยายามนำความคิดและวิธีการใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาไปสู่ผลการศึกษาที่ดีขึ้น “ ดังนั้นการพัฒนาตนเองของครู จะส่งผลให้ครู เป็นผู้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งยังช่วยให้ครูได้รับรู้และมองเห็นช่องทางของการใช้นวัตกรรมการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการเรียนการสอน

จากการสรุปของกรมวิชาการเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง สอนโดยใช้การบรรยาย เน้นการท่องจำ สอนตามหนังสือมากกว่าปฏิบัติจริง เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการเรียนรู้ และที่สำคัญครูไม่นำสื่อและเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 6) นอกจากนั้นยังพบว่า ครูขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ใกล้เคียงได้ ขณะเดียวกันครูยังได้รับการพัฒนาไม่เพียงพอและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 10) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 6) จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัด ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยได้ตั้งเป้าหมาย ให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับอย่างน้อย ร้อยละ 10 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

เขตการศึกษา 12 เป็นเขตการศึกษาที่ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด คือ นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งหมดจำนวน 1,971 โรงเรียนและ ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่

ได้รับการประเมินมาตรฐานโรงเรียนทั้งสิ้น 1,969 โรงเรียน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานจำนวน 73 โรงเรียน (ร้อยละ 3.71) และเมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่น พบว่าอยู่ในลำดับที่ 9 ซึ่งเป็นลำดับท้ายๆ จากทั้งหมด 12 เขตการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 อ้างถึงใน สุทธิ สุวรรณปาล, 2542, บทนำ) และจากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เขตการศึกษา 12 พบว่า ครูส่วนมาก ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ยังมุ่งเน้นที่เนื้อหามากกว่ามุ่งเน้นด้านกระบวนการเรียนรู้ วิชาการนำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติการสอน อีกทั้งยังพบว่า ครูมีความต้องการได้รับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา โดยเฉพาะ เทคนิควิธีการสอน (บุญรอด สันติกุล, 2538, หน้า 130-133) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัลลิกา หงษ์ศิริ (2537, หน้า 109) พบว่า ครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ต้องการความช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับเรื่องการขอรับการสนับสนุนและส่งเสริม เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีการศึกษาและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รวมถึงเหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้

อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่ การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (knowledge-based-economy) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชน ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม (คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543, หน้า ๑) ทั้งนี้การปฏิรูปการเรียนรู้จะเป็นไปตามความคาดหวังได้ ต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา

นวัตกรรมหรือนวัตกรรม (innovation) คือการนำความคิดและวิธีการใหม่ๆ ซึ่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ปฏิบัติแต่เดิม ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นวัตกรรมเป็นจุดก่อตัวของเทคโนโลยี นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีความเกี่ยวข้องทางการศึกษา เรียกว่า นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีทางการศึกษา การนำเอาวิธีและระบบการออกแบบระบบการเรียนการสอนมาวางแผนการศึกษา และนำมาแก้ปัญหาการศึกษา ตลอดจนนำเอาวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการมาใช้ร่วมกัน อย่างมีระบบยิ่งขึ้น จึงเป็นแนวคิดที่เรียกว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2526, หน้า

287-288) ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนนั้น จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูยอมรับ และมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีการศึกษานั้น ๆ อย่างจริงจัง

จากความเป็นมาดังกล่าว การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนประถมศึกษา ให้มีคุณภาพตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ต้องอาศัยการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนเป็นอย่างมากทั้งนี้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็น ประโยชน์ในการนำมาใช้วางแผน ปรับปรุง แก้ไข สนับสนุน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ จากปัจจัยที่ส่งผลแต่ละด้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลของการศึกษารั้ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ผลของการศึกษารั้ครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำไปใช้ ปรับปรุง พัฒนา และวางแผนการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในการส่งเสริมให้ครูได้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คำถามของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย กับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีคำถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับใด
2. ระดับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาหรือไม่
4. ปัจจัยที่ส่งผลแต่ละด้านสามารถพยากรณ์การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ได้หรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวสังคม 2) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับนวัตกรรม 3) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 4) ด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร 5) ด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของครูในโรงเรียน 6) ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร โรงเรียน 7) ด้านคุณสมบัติของนวัตกรรมกับการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาในเขตจังหวัด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และ สระแก้ว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทำการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เขตการศึกษา 12 จำนวน 20,244 คน จาก 1,897 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากการสุ่มหาตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้เกณฑ์กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 63 โรงเรียน ขนาดกลาง 83 โรงเรียนและขนาดใหญ่ 43 โรงเรียน รวม 189 โรงเรียน ได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน ชาย 1 คนและหญิง 1 คน รวมทั้งสิ้น 378 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) หรือตัวทำนาย

3.1.1 ชีวสังคมของครู

X_1 คือ เพศ

X_2 คือ ประสบการณ์ในการทำงาน

X_3 คือ ขนาดโรงเรียน

3.1.2 ทัศนคติเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

X_4 คือ การมองเห็นคุณค่านวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

X_5 คือ แนวโน้มที่จะใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

3.1.3 แรงจูงใจในปฏิบัติงาน

X_6 คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3.1.4 พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร

X_7 คือ พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร

3.1.5 สภาพสังคมเศรษฐกิจของครูในโรงเรียน

X_8 คือ เศรษฐกิจของครูในโรงเรียน

X_9 คือ บรรยากาศทางวิชาการของครูในโรงเรียน

X_{10} คือ ประสิทธิภาพทางวิชาการของครูในโรงเรียน

3.1.6 การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน

X_{11} คือ การสนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

X_{12} คือ การสนับสนุนด้านงบประมาณ

X_{13} คือ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์

X_{14} คือ การสนับสนุนด้านวิชาการ

3.1.7 คุณสมบัติของนวัตกรรม

X_{15} คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

X_{16} คือ ความสะดวกในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

X_{17} คือ คุณค่าของนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) หรือตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่

Y คือ การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่

3.2.1 ขั้นรับรู้ (awareness stage)

3.2.2 ขั้นสนใจ (interest stage)

3.2.3 ขั้นประเมินค่า (evaluation stage)

3.2.4 ขั้นทดลองใช้ (trial stage)

3.2.5 ขั้นการยอมรับ (adoption stage)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ตามแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการปฏิบัติการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อีกทั้งได้นำแนวคิดและผลการวิจัยของฟรานซิส อาร์ แอดเลน (Francis, 1971) ล่าลี ทองทวี (2526) สาโรจน์ แพ่งยัง (2536) และวีรวุฒน์ พึ่งเจริญ (2539) มาสังเคราะห์ เพื่อกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของครูในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตสังคม 2) ด้านทัศนคติต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 3) ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 4) ด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร 5) ด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของครูในโรงเรียน 6) ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน และ 7) ด้านคุณสมบัติของนวัตกรรม

ในส่วนของการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ผู้วิจัย ได้ใช้แนวทางในการยอมรับนวัตกรรม ตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1971) 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นรับรู้ (awareness stage) 2) ขั้นสนใจ (interest stage) 3) ขั้นประเมินค่า (evaluation stage) 4) ขั้นทดลองใช้ (trial stage) และ 5) ขั้นการยอมรับ (adoption stage) จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัย ได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. นวัตกรรม หมายถึง แนวความคิด และการปฏิบัติทางด้านการศึกษาซึ่งใหม่ หรือเป็นของเดิมนำมาปรับปรุงใหม่ และนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงวิธีปฏิบัติที่กระทำอยู่เดิมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การพัฒนาและประยุกต์เอาระบบ เทคนิค วิธีการ อุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถทำให้การดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ไปสู่ผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึงสิ่งที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ด้านชีวสังคม
- 3.2 ด้านทัศนคติต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา
- 3.3 ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
- 3.4 ด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร
- 3.5 ด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของครูในโรงเรียน
- 3.6 ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน
- 3.7 ด้านคุณสมบัติของนวัตกรรม

2. การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึงการที่ครูโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษารับรู้ สนใจ ประเมินค่า ทดลองใช้ และนำความรู้ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ ตลอดจนวัสดุ และอุปกรณ์ใหม่ ๆ ไปใช้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers,1971) 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ขั้นรับทราบ (awareness stage) หมายถึง ระยะเริ่มแรกที่บุคคลรับทราบว่า มีนวัตกรรมแต่ยังไม่ได้รับแรงจูงใจมากพอที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมนั้น ในขั้นนี้จึงเป็นการเริ่มรู้ เพื่อที่จะนำไปสู่การยอมรับหรือคัดค้านต่อไป

2.2 ขั้นสนใจ (interest stage) หมายถึง ขั้นที่บุคคลเริ่มสนใจเกี่ยวกับวัตรกรรม โดย การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตรกรรมนั้น ๆ แสดงว่าบุคคลนั้นชอบวัตรกรรมแต่ยังไม่ ได้ พิจารณาถึงประโยชน์ของสิ่งนั้น เป็นเพียงขั้นการรู้เพิ่มเติมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความ สนใจ

2.3 ขั้นประเมินค่า (evaluation stage) หมายถึง ขั้นที่บุคคลประมวลความคิดที่ได้รับ แล้วตัดสินใจว่าจะทดลองหรือไม่ เป็นขั้นที่ลำบากในการตัดสินใจ เพราะจะต้องเสียหากไม่แน่ใจ ในผลที่เกิดขึ้น จึงต้องมีแรงสนับสนุนเพื่อการพิจารณาไตร่ตรอง การแนะนำการประชาสัมพันธ์ หรือสื่อมวลชน จะมีผลต่อการสนับสนุน ให้บุคคลพิจารณาไตร่ตรองมากขึ้น

2.4 ขั้นทดลองใช้ (trial stage) หมายถึง ขั้นที่บุคคลจะทดลองใช้วัตรกรรมในเขต จำกัดก่อน เพื่อทราบถึงประโยชน์ของสิ่งนั้นอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง หาก ผลออกมาผิดพลาดก็สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตรกรรมนั้นด้วยตนเองจะคัดค้านหรือไม่ขึ้น อยู่กับการตัดสินใจของเขาเอง ผลการทดลองจึงมีส่วนสำคัญต่อการยอมรับหรือปฏิเสธวัตรกรรม

2.5 ขั้นยอมรับ (adoption stage) หมายถึง ขั้นที่บุคคลตัดสินใจที่จะใช้วัตรกรรมนั้น หลังจากที่ได้พิจารณาถึงผลของการทดลองแล้ว และยอมรับที่จะใช้วัตรกรรมนั้นต่อไป

3. ครู หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12

4. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับ ประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง ชาติ เขตการศึกษา 12

5. แนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมอื่น เนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งการนำเทคนิค วิธีการ และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จน เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามแนวทางการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

6. ชีวสังคม หมายถึง คุณลักษณะประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยคิดตัวมาแต่ กำเนิด หรือที่เกิดขึ้นภายหลัง ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน

6.1 เพศ แบ่งออกเป็นเพศชาย และ เพศหญิง

6.2 ประสบการณ์ในการทำงานของครู หมายถึง ระยะเวลาที่ข้าราชการครูปฏิบัติการ สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ การศึกษา 12 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กำหนดโดยหาค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

6.2.1 กลุ่มประสบการณ์มาก หมายถึง ข้าราชการครูที่มีระยะเวลาทำการสอนมากกว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาทำการสอนของกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 กลุ่มประสบการณ์น้อย หมายถึง ข้าราชการครูที่มีระยะเวลาทำการสอนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาทำการสอนของกลุ่มตัวอย่าง

6.3 ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 โดยแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2530 แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

6.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน

6.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

6.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คน

7. ทักษะที่มีต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การวัดทัศนคติใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองเห็นคุณค่า และแนวโน้มที่จะใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

8. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานครู ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การวางแผน และการพึ่งตนเอง

9. พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร หมายถึง การวัดพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร โดยการสอบถามพฤติกรรมการเปิดรับสาร 3 ด้าน ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน การเปิดรับสื่อบุคคล และการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ

10. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครูในโรงเรียน หมายถึง สภาพทั่วไปของโรงเรียน ที่เกี่ยวกับ เศรษฐกิจของครูในโรงเรียน บรรยากาศทางวิชาการของครูในโรงเรียน และประสบการณ์ทางวิชาการของครู

11. การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ประกอบด้วย การสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียน การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนด้านงานวิชาการ

12. คุณสมบัติของนวัตกรรม หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของนวัตกรรมที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการจัดหา/การใช้ ความสะดวกในการใช้ และคุณค่าของนวัตกรรม

13. เขตการศึกษา 12 หมายถึง เขตความรับผิดชอบในการจัดการประถมศึกษา มีพื้นที่ในความรับผิดชอบ 8 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว